

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**D. D. Emanuelis Gonzalez Tellez, In Incllyta Salmanticensi
Academia Collegii Majoris Conchensis Alumni, &
antiquioris vespertinæ Sacrorum Canonum Cathedræ
propriarii Interpretis; in Pinciano Sanctæ ...**

Additis Notis uberioribus ab Historia, & Chorographia

Complectens Librum Qvartum

González Téllez, Emanuel

Francofurti Ad Moenum, 1690

Caput XXIII. Idem N. (a) Arelatensi Archiepiscopo.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74533](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74533)

promissum, *leg. continuus*, §. 2. *leg. eum qui calendis*, §. 1. ff. *de verb. oblig.* nec eo elapso solvitur obligatio, *l. Celsus*, §. *ultim ff. de arb. cap. cum dilecti, de dolo & contum.* Secundo adicitur tempus non solum differendæ obligationi, verum & implendæ, & finiendæ; ita ut post illud nulla maneat obligatio. De hac secunda temporis adiectione accipiendus est præfens textus, ut probat Basilius Legion. *de matrim. lib. 12. c. 16. per totum.*

COMMENTARIUM.

3. IN præfenti textu decrevit Innocentius III. sponsalia de futuro dissolvi per matrimonium postea consummatum, non autem per alia sponsalia, etiam de futuro, similiter jurata. Pro cuius decretalis expositione sequentes casus sunt distinguendi; primus est cum quis sponsalia de futuro contraxit, accedente juramento, & postea matrimonium celebravit, illudque consummavit; quo casu absque dubio priora sponsalia solvuntur, *cap. si inter, capit. veniens, cap. is qui fidem*, 30. *hoc titul. capit. 1. de spons. duor.* P. Gregor. *in cap. 2. hoc titul. num. 11.* Gentilis *de nuptiis lib. 6. capite 3.* Sanchez *ubi supra, disputat. 48.* Basil. *lib. 12. de matrim. cap. 13.* Ratio est, quia sponsalia de futuro tantum continent permissionem contrahendi matrimonium, cessante juris impedimento, *cap. 2. cap. de illis, hoc titul.* fortiusque est vinculum matrimonii de præfenti celebrati, quam sponsaliorum; nec juramentum efficere valet, ut jus quæsitum contrahenti secunda sponsalia auferatur, etsi propter fidem mentitam penitentia competens injungenda sit. Nec interest, quod juramenti religio actus aliàs invalidos validos reddit, authentica *Sacramenta*, *Cod. si adversus vendit. capite quamvis, de pact. in 6.* & ita accedente juramento, sponsalia de futuro, quæ aliàs per matrimonium de præfenti facile dissolverentur, tamen accedente juramento indissolubilia reddebantur; nam principium illud procedit, quando juramentum adicitur actui naturâ invalido; tunc enim ut similis actus valeat, juramentum utiliter adhibetur; at verò quando actus ipso jure sustinetur, juramentum interpositum ipsius naturam sequitur, *l. final. C. de non numer. pe-*

cun. cap. 2. hoc titul. docet Barb. *lib. 3. vor. 88. num. 19.* Et ita sponsalia de futuro, etiam juramento firmata, solvuntur per sponsalia de præfenti, ut similiter contingit in testatore jurante se non revocaturum testamentum; & domino jurante se non revocaturum procuratorem constitutum; adhuc enim his casibus revocatio locum habet, ut docent Covarr. *2. part. in rubr. de testam. num. 15.* & *in cap. quamvis, 2. part. §. 2. num. 2.* Gutierrez *de juram. 2. part. cap. 1.* quia in his casibus juramentum sequitur ipsius actus, cui adhæret, naturam. Secundus casus est quando utraque sponsalia fuerunt de præfenti celebrata; & tunc certum est priora præferri debere, etiam si secunda sint copulâ consummata, *cap. si inter, hoc tit. cap. licet, cap. final. de spons. duor.* quippe sponsalia de præfenti contracta, etiam si matrimonium carnali copulâ consummatum sequatur, non solvuntur; ergo copula non debet prodesse ad simul contrahendum, sed potius obesse, & ad compellendum, ut ille conjux adhæreat primæ, cui jus quæsitum auferri nequit. Nec obstat textus *in leg. quotiens, Cod. de rei vind.* ubi si una, eademque res vendatur duobus, & secundo tradatur, ipse præferatur in emptione. Quia respondetur, textum illum procedere in contractibus, in quibus ex solo titulo non transferitur dominium rei, sed necessaria est traditio, *ex leg. traditombus, C. de pactis*: at in sponsalibus de præfenti celebratis mutua corporum traditio fit virtute contractus; ideoque eo casu non habet locum decisio textus *in d. leg. quotiens.* Tertius casus contingit, quando tam priora sponsalia, quam secunda fuerunt de futuro celebrata, quo casu etsi posteriora sint juramento firmata, priora autem tantum fide præstita celebrata, prævalent priora, *cap. unio. hoc titulo in 6.* Et jure civili si prioribus renunciatum non sit, infamia contrahitur *leg. 1. ff. de his qui notantur infam. leg. 1. C. de sponsal. prosequuntur Gentilis lib. 6. de nuptiis, cap. 3.* Basilius *d. lib. 12. cap. 14. per tot.* Unde cum in præfenti textus specie post sponsalia de futuro contracta inter ipsos sponfos matrimonium de præfenti sequeretur, rectè decidit Innocentius III. sponsalia soluta esse per ipsum matrimonium de præfenti, ut latè probabimus *infra cap. 2. de sponsa duor.*

CAPUT XXIII.

Idem N. (a) *Arelatensi Archiepiscopo.*

CUM apud Sedem Apostolicam (cui licet immeriti præsidemus) totius ecclesiasticæ disciplinæ resideat magistratus, dignum est & consonum rationi, ut quoties circa negotia varia & diversa quidquam dubitationis emerferit, ad ipsius iudicium referatur, quæ disponente Domino inter omnes Ecclesiæ obtinere meruit principatum. Sanè consuluisti nos per nuncios & litteras tuas, utrum (b) mutus & surdus alicui possit matrimonialiter copulari? Ad quod fraternitati tuæ taliter respondemus, quòd cum (c) prohibitorium sit edictum de matrimonio contrahendo, ut quicumque non prohibetur, per consequentiam admittatur, & sufficiat ad matrimonium solus consensus eorum, de quorum, quarumque conjunctionibus agitur: videtur quod si talis velit contrahere, sibi non possit, vel debeat denegari

negari, quod cum verbis non potest, signis valeat declarari. Dat. Rom. apud S. Petrum, idibus Julii.

NOTÆ.

2. (a) *A Relatenſi.*] Ita etiam legitur in tertia collectione, *ſub hoc titulo, cap. 3.* & in epistolis editis à Sirleto, *fol. 160.* ex quo Registro ita restituo litteram hujus textus. De Metropoli Arelatenſi nonnulla addaxi in *cap. 16. de officio delegat.*

2. (b) *Mutus & Surdus.*] Hæc verba de diversis, videlicet, quorum alter mutus, alter surdus sit, accipiunt Ancharanus in *presenti*, & Parisius, Petrus Bollo, & alii relati à Barbosa in *presenti*, & à Michelorio de *surdo & mutuo cap. 49.* & ita tenent mutum simul ac surdum matrimonium contrahere non posse: tùm quia scire nequeunt vinculum matrimonii, tùm quia muti & surdi contractus celebrare nequeunt, nec etiam libertatem præstare, aut testamentum condere, *l. discretis, C. qui testam.* Sed rectius contrarium docuerunt plures, quos referunt, & sequuntur Barbosa in *presenti*, Michelorius *d. cap. 49. per totum*, Medrano de *consensu connub. cap. 6.* & facile probatur ex verbis sequentibus, ibi: *Si talis velit contrahere, non debet sibi denegari*; ubi cum loquatur Innocentius in singulari, de uno, eodemque utroque morbo laborante sensisse constat: & ita mutus simul, & surdus, etiam à nativitate, matrimonium rectè contrahere valet; quia in matrimonio consensus sufficit, quem etiam surdi & muti à natura per signa demonstrare possunt, præsertim cum rerum experientia fati compertum habeamus, eos perspicaci judicio, & ingenio pollere. Nec obstat, quod in principio hujus textus quæstio proponatur de mutuo, aut surdo separatim; nam cum Innocentius de utroque morbo laborante respondeat; non sunt attendenda verba consultationis, ut notarunt Brunus de *spons. conclus. 14. num. 1.* Michelorius supra *num. 14.* siquidem vulgo jactatur, *Partis allegatio jus non facit*; *cap. dilectus 34. de presb. cap. per venerabilem 13. qui filii sint legit. novavit Gonzalez ad regul. 8. Cancel. glof. 5. § 7. num. 107.* Nec obstat fundamentum contrariæ sententiæ, quia cum surdus, aut mutus à natura signis ostendere possint propriam voluntatem, valdè contractus celebrare possunt. Michelorius ubi supra, *cap. 42.* & etiam manumittere, ut ipse probat *cap. 53. per totum*; non autem testamentum facere, etiam cum Principis licentia valet, quia ille non est actus simplicis consensus; sed plura requirit, quæ mutum & surdum à natura ignorare necessarium est. Hucusque diximus de mutuo & surdo à natura, si autem ipse simul cæcus, mutus, & surdus nascatur, matrimonium contrahere non valebit, quia nullo modo edoceri potest, quid sit matrimonium, Medrano *d. cap. 6. num. 9.* Diana *part. 5. tract. 7. resol. 9.* Michelorius *d. tit. cap. 49. num. 30.* licet contrarium tenuerit Canisius in *presenti*.

3. (c) *Prohibitorium.*] Et licet tantùm hîc agat Innocentius de matrimonio contrahendo, idem dicendum est de sponsalibus celebrandis; nam etiam quoad ea edictum prohibitorium est, & omnes illi possunt sponsalia contrahere, quibus non prohibetur, cum plerumque eadem

sit sponsaliorum, & nuptiarum ratio, ubi scilicet diversa juris ratio non viget. *l. tutor 15. l. oratio 16. ff. de sponsalib. l. 4. ff. de fundo dotali, leg. si uxor 13. §. Divi, & §. si uxor, ff. ad l. Jul. de adult. l. 1. ff. de his qui not. infam. l. in legibus, ff. de testibus.*

COMMENTARIUM.

EX hoc textu sequens communiter deducitur assertio: *Mutus simul & surdus, vel seorsim, matrimonium contrahere potest.* Probant eam textus in *cap. tunc 23. hoc titul. leg. mutus & probatur 73. ff. de jure dotium, leg. ex facto 43. ff. de vulgari, leg. 5. titul. 2. part. 4.* Illustrant ultra congestos in presenti à Barbosa Gutierrez de *matrim. lib. 1. cap. 8.* Brissonius de *ritu nupt. pag. 71.* Cujac. *lib. 3. qq. Pauli, in dicit. leg. ex facto,* Torreblanca de *jure spiritali lib. 2. cap. 14.* Costanus de *spons. cap. 8. num. 88.* Medrano de *consens. connub. cap. 6.* Cujac. P. Greg. & Canisius *hic, Forner. lib. 1. select. cap. 3.* Gentilis de *nupt. lib. 2. cap. 6. & 7.* Basilii *lib. 2. de matrim. cap. 7.* Barboſ. *lib. 3. voto 85. num. 6.* Michelorius supra.

Sed in præsentem assertionem ita pro dubitandi ratione insurgo. Verba desiderantur ad matrimonium, *cap. tunc 25. cap. consultationi 28. cap. si inter 31. hoc titul. cap. licet, de sponsa duor. leg. 5. titul. 2. part. 4.* sed muti & surdi arcentur ab illis actibus, in quibus verba desiderantur; ideoque stipulari non possunt, *leg. 1. §. mutum, 14. ff. de verb. oblig. §. mutum 7. Instiut. de inutilibus stipul. nec testamentum per æs & libram condere, nec familia emptores esse, Ulpianus in fragm. titul. 10. §. mutum 7. nec testamentum nuncupativum, quia palam pronuntiandum erat, *leg. heredes 21. ff. qui testamenta facere: nec aliud quodcumque, quia testes rogare non poterant, leg. 6. §. 1. ff. qui testament. Paulus lib. 3. sentent. titul. 4. §. cæcus 4. nec etiam poterat ut fidejussor adhiberi. Heringius de fidejussor. cap. 7. num. 141.* Igitur nec matrimonium contrahere valent. Augetur hæc dubitandi ratio ex eo; nam Christus Dominus, qui matrimonium ad esse sacramenti elevavit, non mutavit naturam contractus in eo, immò eandem retinuit, ut docent Thom. Sanchez *lib. 2. de matrim. disput. 11. num. 2.* Medrano de *consensu connub. capite 12. numero 1.* Barboſa *d. tit. voto 84. numero 2.* sed matrimonium, ut contractus est, celebrare non poterant de jure civili muti & surdi: igitur nec ut sacramentum poterunt in lege gratiæ celebrare. Probatur minor; nam matrimonium jure civili celebrabatur, aut per coemptionem, aut per usum, ut supra probavi in *cap. 1. hoc titul.* sed nec per coemptionem, nec per usum celebrare matrimonium poterant muti & surdi: ergo. Probatur prior pars minoris; nam in coemptione certa & solennia verba desiderabantur, quibus vir & uxor mutuo se interrogabant; vir, an sibi esse veller loco filiafamilias; uxor, an loco patrisfamilias. Ulpianus in *fragm. titul. 4.* Illustrant P. Faber *lib. 2. semestr. cap. 22.* Antonius Augustinus*

ad ll. 12. *Tabul. cap. 18.* Connanus lib. 8. *comment. cap. 3.* D. Josephus de Retes lib. 1. *opusc. cap. 4. num. 10.* Igitur muti & furdi non poterant per coemptionem matrimonium contrahere. Probatur secunda pars minoris propositionis, quia in matrimonio per usum desiderabatur testatio ex parte viri, videlicet se uxorem ducere liberorum quærendorum causa, *leg. jure 4. ff. de fide instrum. leg. si vicinis 9. C. de nuptiis, docet P. Faber lib. 2. semestr. cap. 13. pag. 349.* Cujac. in *leg. si quis illustris, C. ad Orficianum, Arias de Mesa lib. 3. variar. cap. 40. num. 16.* per quam distabat uxor per usum ducta à concubina, *leg. 4. C. de concubinis.* Connanus lib. 8. *comment. cap. 5. num. 1.* Antonius Hothomanus de *ritu nupt. cap. 22.* Brissonius *eod. tract. pag. mihi 216.* Cujac. lib. 14. *respons. Papin. in leg. donationes 31. ff. de donat.* Merillus lib. 3. *obsero. cap. 16.* Arias à Mesa lib. 3. *cap. 38.* Igitur nec matrimonium per usum muti & furdi contrahere poterant.

6. De consensu ad matrimonium necessario.

Quæ dubitandi ratione non obstante vera est præsens decisio, pro cujus expositione, primò sciendum est, matrimonium inter contractus, qui consensu constant, & celebrantur, enumerari; quia matrimonium consensu contrahentium per verba, aut legitima signa elicitur perficitur, *cap. sufficiat 27. quest. 2. cap. cum locum, cap. cum inter, hoc titul. cap. unic. §. final. de despons. impub. lib. 6. cap. final. de conjug. servorum.* Concil. Florent. in *Decreto de unione Armen. §. septimum Sacramentum.* Tridentin. *sess. 24. de reformat. capite primo, leg. nuptias, ff. de reg. jur. probant Medrano de consensu nub. capite 1.* Vasquez libro primo de *matrim. capite 7.* Basilius Legion. *eodem tractat. lib. 2. cap. 7.* etsi præstetur mediante personâ procuratoris, *cap. final. de procurat. lib. 6.* Barbosa voto 85. Arroyo & Vela in *diët. cap. final.* Unde nutu, & similibus signis celebrari potest; quia nutus, & alia similia signa pro verbis habentur, *leg. Paulus, ff. rem ratam haberi, leg. reprehendenda, Cod. de inutil. stipul. plura* Barbosa in *axiom. verbo Voluntas:* vel si quis scemina consensum conjugalem exprimentî anulum subarrhatorium tradat, juxta consuetudinem provincie, *cap. final. de despons. impub.* ubi plura de hac subarrhatione dabimus: vel si viro exprimentî eundem consensum scemina manum porrigat, ut apud aliquas nationes moris fuisse refert Deltius in *notis ad Senecam Tragicum, fol. 59.* Hodie tamen post Concil. Trident. non sufficiunt aliqua signa, quæ jure communi inducebant matrimonium, veluti copula subsequuta post sponsalia, *cap. veniens, cap. is qui fidem, hoc titul.* quia tunc dabatur matrimonium præsumptum, quod hodie post Trident. non admittitur, nisi in illis regionibus, in quibus Concilium non observatur.

7. De actibus nutu celebrandis, vel non.

Deinde sciendum est, duo esse genera actuum humanorum: unum eorum, ubi voce opus est, seu in quibus lingua nuncupari, seu exprimi quid oporteat; alterum eorum, in quibus non voce, sed consensu tantum opus est. Prioris generis actus muti, vel furdi celebrare nequeunt, ut in casibus relatis in *leg. penult. §. ultim. de legit. tutoribus, juncta lege 3. leg. obligari 9. §. ultim. ff. de auctor. tutor. leg. cum*

Prator 12. §. 2. ff. de judicis, leg. sed & si 9. in princip. ff. de recept. arbitr. leg. mutus 43. in princip. ff. de procurat. leg. 1. §. propter, ff. de postul. leg. si mutus 7. ff. de testament. leg. penult. §. 1. ff. unde cognat. & aliis congestis à Tiraquel. de privileg. pia causa, privileg. 9. Barbosa in *d. leg. cum Prator, de judicis, Donel. lib. 6. comment. cap. 5 & lib. 12. cap. 22. & lib. 17. cap. 24.* Petrus Gregorius lib. 21. *syntagm. cap. 5. & lib. 46. cap. 4.* Goveanus lib. 1. *variar. cap. 25.* Cujacius libro nono *Panli ad edict. diët. leg. mutus 43.* Alia verò negotia, quæ consensu tantum perficiuntur, mutus & surdus celebrare valent, ut in casibus relatis in *leg. 1. §. mutus, ff. de hereditibus instit. l. jure 4. ff. de testament. milit. l. mutum 5. l. pater 93. §. 1. ff. de acquir. heredit. l. nutu 21. ff. de legat. 3. leg. servo 65. §. si pupillus, ff. ad Trebel. l. ex falso 43. de vulgari, leg. 2. ff. de bonor. possess. furios. l. qui id quod 33. §. mutus, ff. de donat. l. in quibuscumque 48. ff. de oblig. & act. & aliis congestis à Valentia lib. 2. *illustrium, tract. 3. capite secundo.* Olano libro secundo *Paratip. capite primo, P. Fabro & Gothofredo in l. ubi non voce 124. ff. de reg. jur.**

His animadversis apparet vera ratio præsentis assertionis; nam cum matrimonium sit ex illis contractibus, qui consensu tantum perficiuntur, ut supra probavi, rectè illud celebrare valent mutus & surdus, cum verum, legitimumque consensum nutu, aut aliis signis præstare valeant, quia ut ait Cassiodorus libro quarto *variar. epistol. ultim. Homines possunt sine oris affatu suum velle declarare.* D. Aug. in *Joannem capite vigesimo tertio. Ecce nutu ostende quod vis.* Et Plinius libro sexto *histor. cap. 30.* refert in Æthiopia nutum, motumque corporis pro sermone fuisse; & Lactantius Firmianus libro sexto *divinar. institut. capite decimo, scribit, primos homines primò voluntatem suam nutu significasse. Deinde sermonis initia teatasse, ac singulis quibusque rebus nomina imponendo loquendi perfecisse rationem: apud Trogum Pompejum externarum histor. lib. 22. Perdicas ab Alexandro Macedonum Rege nutu hæres institutus esse commemoratur his verbis: Sexto die præclusa voce exemptum digito anululum Perdicæ tradidit: qua res gliscentem amicorum disensionem sedavit; nam etsi non voce nuncupatus hæres, judicio tamen electus esse videbatur. Illustravit Forner. libro primo *select. capite tertio.**

Nec obstat dubitandi ratio suprâ adducta, pro cujus solutione sciendum est, valde controversum esse apud Interpretes, an verba necessaria omnino sint ad exprimentum consensum necessarium in matrimonio? In qua satis vexata questione variæ sunt sententiæ; alia negans, alia affirmans, quas refert Acunna in *diët. cap. si rector, Basil. libro secundo, de matrimon. capite septimo.* Barbosa libro tertio, *voto 88.* Tertia opinio est eorum, qui docuerunt, eos qui loqui valent, necessariò debere exprimere consensum verbis; illos verò, qui loqui nequeunt, ut muti, *leg. mutus, ff. de editur. edict. l. Labeo 7. in fine, ff. de supellect. legat. nutu aut alio simili signo posse consensum exprimere: & cum ad matrimonium tantum consensus desideretur, leg. nuptias, Digest.*

8. Traditur ratio decidendi.

9. Dissolvitur dubitandi ratio.

gest.

gest. de regul. jur. rectè ipsi matrimonium contrahere possunt. Sed his omiſſis verius est, etiam in his personis, quæ loqui possunt, verba pro forma matrimonii non esse necessaria, sed tantum desiderari consensum signis, seu nutibus detegere, cap. final. de conjug. servor. ibi: *Nec factio, nec verbo.* Quibus verbis aperte significatur, ad consensum exprimendum in matrimonio, alterum ex his duobus sufficere, cap. veniens 15. cap. is qui 30. hoc titul. ubi probatur sponsalia de futuro subsequatà corporum commixtione, in matrimonio transire, quasi illud exterius signum copulæ loco verborum satis sit ad consensum exprimendum. Eadem sententia probatur ex Decreto Eugenii IV. in Concilio Florentino *vers. Septimum Sacramentum*, ubi docet, causam efficientem matrimonii regulariter esse mutuum consensum per verba de præſenti expressum: ergo regulariter non semper verba in matrimonio adhiberi necesse est. Denique facit, nam si pro forma verba essent necessaria, etiam in mutis idem procederet, siquidem forma ex accidentibus mutari non solet, & multò minùs per æquipollens suppleri, l. 1. in princ. & §. si quis ita, ff. de verb. oblig. quam sententiam tenuerunt Covarruvias 2. part. de matrim. cap. 4. num. 1. & 2. Sanchez lib. 3. de matrim. disp. 31. num. 5. Basilius eod. tract. d. cap. 7. num. 5. Petrus Gregorius lib. 9. syntag. cap. 5. à num. 1. Medrano de consensu connub. cap. 11. à num. 2. Barbosa voto 84. num. 7. Nec tunc obstat textus in cap. 25. hoc titul. ubi videtur probari, ad matrimonium celebrandum pro forma verba desiderari; nam omiſſis variis solutionibus traditis in eo textu à Præposito num. 4. Abbate num. 3. Alexandro de Nevo num. 15. Covarruvias supra numero 2. Sanchez num. 6. Millino de ritu nupt. lib. 1. comparat. 3. à num. 67. dicendum est, ex eo textu tantum deduci, matrimonium non ex verbis, sed ex solo consensu æstimari; quod duobus exemplis firmat Pontifex: primò, quia muti & surdi jure contrahunt matrimonium: secundò, quia pupilli, etsi dari possunt, illud non rectè contrahunt; quippe cum matrimonium ex consensu, non ex fabella, seu oratione æstimeretur; idcirco illi rectè contrahunt, pupilli verò neutiquam, quia idoneum consensum præſtare nequeunt: quod autem Pontifex subjicit, *verba esse necessaria*; non simpliciter, sed quoad Ecclesiam respicere dixit, id est ad ritum & morem Ecclesiæ, ut ita faciliùs probari possit, matrimonium esse contractum: id tamen non excludit matrimonium valere sine verbis, si aliis modis probatio habeatur, l. 4. ff. de pignor. l. 4. ff. de fid. instrum. in quo etiam sensu accipiendi sunt textus in cap. consultationi

23. cap. si inter 31. hoc titul. cap. licet, de spons. duorum, qui etiam in marito verba desiderant. Quam interpretationem probant antiquiores in d. cap. 23. & ibi Cujacius, Barbosa & Petr. Gregorius lib. 3. part. titulu. 20. ex littera... Sanchez d. disp. 31. num. 6. vers. Ideo melius. Basilius d. cap. 7. num. 11. & jure Regio probatur ex l. 9. titul. 2. part. 4. ibi: *Conviene que lo fagan con palabras, para que lo puedan probar.*

Sed superiori assertioni obstat textus in l. cum Prætor 12. §. non autem, vers. Natura, ff. de judiciis, ubi docetur, naturam non posse judices esse mutum & surdum, item furiosum & impuberem, ex ea ratione, quia judicio carent. Quæ ratio si in omnibus personis enumeratis locum habet, aperte evincitur, mutum & surdum nuptias celebrare non posse, propter defectum judicii, sine quo consistere non valent, cap. cum dilectus 24. hoc titul. Igitur non rectè in præſenti asseritur, mutum & surdum simul, vel seorsim, posse matrimonium contrahere. Pro cuius difficultatis solutione, omisso Petro Barbosa in eo textu, qui varias differentias adduxit inter mutos & surdos tantum, & inter mutos utroque morbo laborantes, à natura vel ex casu, dicendum est, mutum tantum, vel surdum, seu utroque morbo laborantem, sive à natura, sive casu, judicis officio fungi non posse, non quia judicio careat, sed quia in his personis non est facultas earum rerum, quas judicis munus desiderat, scilicet audire, interrogare litigantes, & loqui, quæ ad litem sententiæ dirimendam desiderantur, l. nulli 10. l. judices, C. de judiciis, l. de minore, §. tormenta, ff. de questionibus, l. Divus 6. ff. de custodia reorum, cap. judicantem 30. q. 5. Hac igitur de causa dicitur in d. vers. natura, personas has prohiberi naturam judices esse, sicut ex eadem ratione postulare prohibentur in l. 1. §. propter casum, ff. de postal. & arbitri esse, l. sed si 9. in fine principii, ff. de recept. quam rationem tradiderunt Castrensis & Faber in d. §. non autem, P. Gregor. lib. 47. syntagm. cap. 9. num. 3. Donellus lib. 17. comment. cap. 24. in princip. Vultejus de judiciis lib. 1. cap. 4. num. 117. Nec tunc obstant verba illa, quia judicio carent: nam ratio illa non est protrahenda ad mutum & surdum, sed ad furiosum & impuberem. Nec hæc interpretatio nova, aut insolens est; nam plerumque verba posteriora legis non ad omnia, quæ præcedunt, sed tantum ad inmediate referuntur, ne alioquin cum principiis juris pugnent; quo modo accepit textum in l. ex contractibus 49. vers. quo casu, ff. de oblig. & act. Faber de erroribus decad. 76. error. 4. & textum in l. sed non dantur 10. ff. de tutela & rationibus, ipse Faber lib. 4. conject. cap. 1. & decad. 78. error. 2.

CAPUT XXIV.

Idem. (a) Episcopo Vercellensi.

Dilectus Fr. R. miles Alexandrinus, proposuit coram nobis, quod Opizoni Lancabenda Rufinam filiam suam matrimonialiter copulavit, (b) ignorans quod Opizo esset furiosus. Unde humiliter postulavit à nobis, ut tam eidem, quam ipsius filia consulere dignemur; cum eadem mulier cum ipso viro, qui continuo furore laborat, morari non possit, & propter alienationem furoris legitimis non